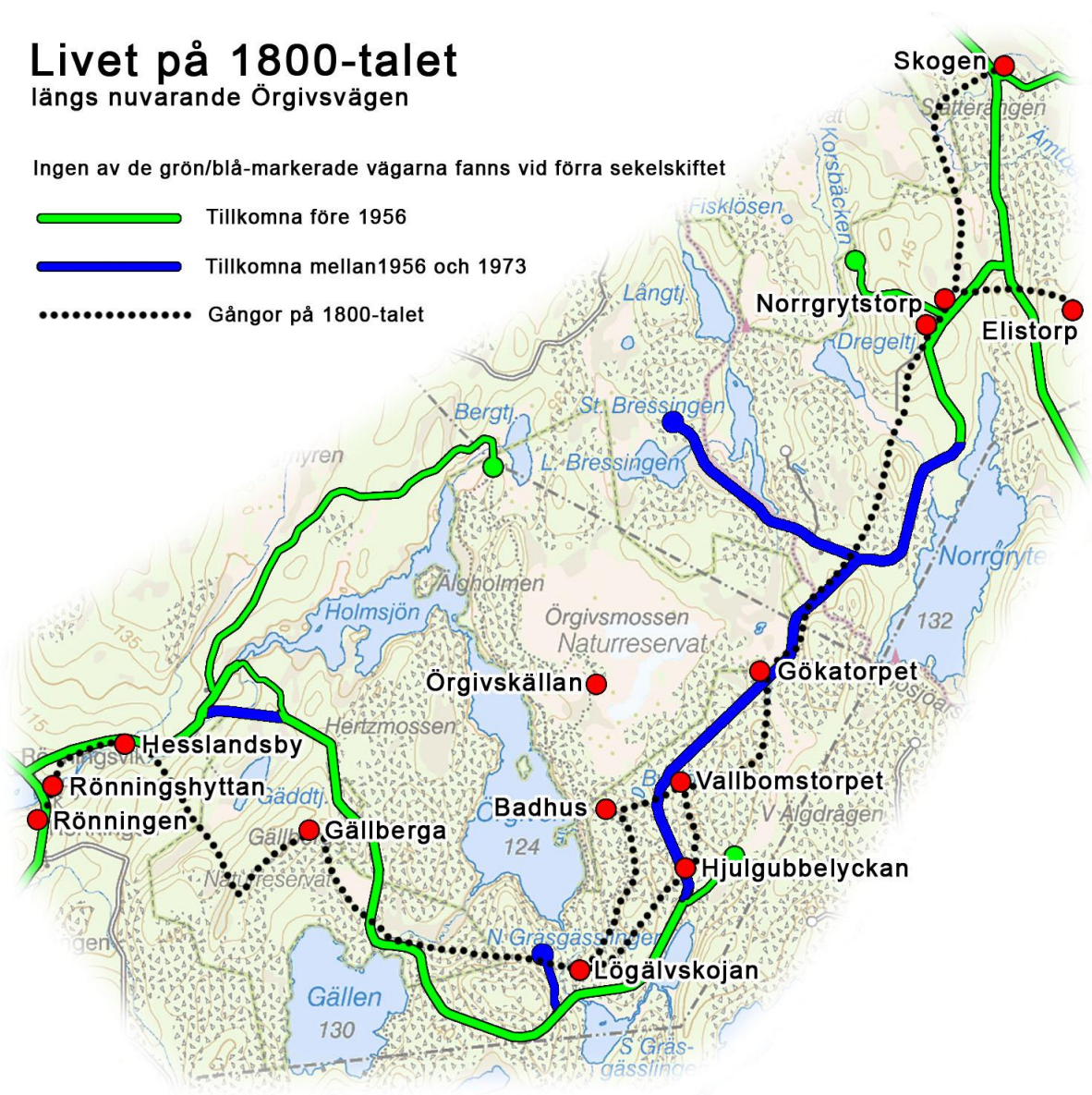

Livet på 1800-talet

längs nuvarande Örgivsvägen

Ingen av de grön/blå-markerade vägarna fanns vid förra sekelskiftet

- Tillkomna före 1956
- Tillkomna mellan 1956 och 1973
- Gångor på 1800-talet

Kilsbergen var en gång i tiden ganska befolkade. Här har funnits ett stort antal torp. Som ett exempel finns här lite information om livet där Örgivsvägen nu går fram. Uppgifterna är bl.a. hämtade ur boken Kvistbro sockens historia, kapitlet Folket på Gränsskogen av Daniel Harbe.

Namnet Gränsskogen kommer av att området ligger runt gränsen mellan Närke och Värmland. Trots att området var bebott redan på 1600-talet så har det inte funnits vägar förrän på 1900-talet. Innan dess tog man sig fram på gångor. Tyngre transporter gjordes bäst på vintern då man kunde nyttja frusna sjöar och myrar. På kartan ovan är inritat ett urval av gångor nämligen de som gått längs dagens väg. De är hämtade från Generalstabskartan från 1880-talet och häradskartan från 1860-talet. På ingen av dessa fanns ovanstående kartas gröna/blå vägar. De gröna vägarna, men ej de blå, finns med på ekonomiska kartan från 1956. De blå vägarna har tillkommit på topografiska kartan från 1973.

Torp m.m.	Upptaget	Nedlagt	Kommentar
Skogen	Före 1860	1895	
Elistorp	1840-talet	1888	
Norrgrytstorp	1600-talet?	1911	
Norrgrytstorp	1600-talet?	Runt 1900?	
Gökatorpet	1875	1898?	Även Högåstegen
Vallbomstorpet	1879	Början 1900-talet	
Hjulgubbelyckan	Början 1800-talet	1880-talet	Även Trulsebo
Lögälvskojan	1870-talet	?	Skoghuggarkoja, ej torp

Gällberga	C:a 1848	Runt 1900?	
Hesslandsby	1858?	1904	Även Härslandsby
Rönningshyttan	1671	1700-talet?	Hytta
Rönningen	1840-talet?	-	Fortfarande permanentbebott

Som framgår ovan har alltså alla dessa ställen lagts ned senast i början av 1900-talet med undantag för Rönningen som fortfarande är bebott och som nyligen rustats upp.

Lite mer historia

Örgivsmossens Spa

I Hjulgubbelyckan bodde Jonas Olsson-Koj, f. 1800 med hustru Lisa f. 1803. De fick fem barn. Ett av dem, Gustava Maria "Stava", föddes 1833. Hon gifte sig så småningom med Karl Vallbom. De bodde första tiden i Hjulgubbelyckan. Karl byggde 1875 Högåstegen dit paret flyttade. 1879 flyttade de så till Vallbomstorpet som Karl likaså byggt. På Högåstegen efterföljdes de av Anders Gustav Lövdahl, kallad Gök-Anders Gustav, varav namnet Gökatorpet.

Då paret Vallbom flyttat till Vallbomstorpet öppnade de en hälsobrunn i Örgivskällan. Dit strömmade fattiga sjuklingar för att bli behandlade (de bättre bemedlade torde ha sökt sig till lyxigare ställen). Stava och Karl utvidgade verksamheten genom att bygga ett badhus strax söder om källan. Karl dog redan 1886 men Stava bodde kvar in på 1900-talet och fortsatte rörelsen.

Nedanstående bilder har jag fått av Anders Norudde.

Vallbomstorpet, Stava till vänster.

Badhuset. Foto Karl Vallbom d.y. På platsen för badhuset står nu en skylt från Skogsvårdsstyrelsen med den felaktiga informationen "Torplämning. Vallbomstorpet"

Lögälvskojan

Johan Abrahamsson arbetade söder om Örgivsmossen med skogsavverkning åt Villingsbergs bruk. Han bodde i Lysingstorp vilket ligger fågelvägen 4,5 km norr om hans arbetsplats, naturligtvis utan vägförbindelse. Han byggde sig därför på 1870-talet en "övernattningsslägenhet" i form av Lögälvskojan. Den hade som ena vägg ett stort stenblock där man fortfarande kan se den fördjupning som elden skapade i stenen.

N Vissboda 2020-12-20

PerArneborn